

STIPTA ISTVÁN

Az egyenes adók és illetékek kezelésére vonatkozó hatáskörök 1875 és 1883 között

Az 1883-ban megalakult pénzügyi közigazgatási bíróság az egyenes adók és illetékek ügyében hozott közigazgatási határozatok felülvizsgálatát látta el. A tanulmányban áttekintjük, hogy a pénzügyi közigazgatási bíróság hatáskörébe utalt egyenes adókat a jogvédelmi testület létesítéséig milyen szervek állapították meg és szedték be. A munka az adóhatóságok hatáskörére és gyakorlati működésük hatékonyságára koncentrál, hiszen a hatóság-ügyfél viszony és a közigazgatási jogvédelem szempontjából e tényezőknek volt meghatározó jelentőségük. Adókezelés alatt a dualizmus-kori szakírók az adók kivetésére, biztosítására, befizetésére és behajtására irányuló pénzügyigazgatási tevékenységet értették. A fogalmat a tanulmány is ebben az értelemben használja.¹

I. Az adókezelési törvények 1868, 1876

1. 1868. évi XXI. tc.

A kiegyezés előtt az adókezelést kizárólag állami szervek látták el. A magyar kormány és törvényhozás – felismerve az adózók közreműködésének szükségességét az adóigazgatás terén – az 1868-i adótörvényekkel a házadó elleni jogorvoslatok elbírálására, a jövedelemadó kivetésére, és az ellene emelt kifogások feletti határozathozatalra társadalmasított testületeket állított fel.²

A közadók kezelésének részletes szabályozásáról az 1868. évi XXI. tc. rendelkezett. Minthogy azonban a törvény által létrehozott adóigazgatási szervezet bonyolultsága, az adókezelés szakmai hiányosságai, továbbá az állami pénzügyi közegeknek az önigazgatási rendszertől való elszigeteltsége miatt az adóhátralékok folyton szaporodtak, a közadók kezelésének újabb, gyökeres átalakítására volt szükség. Ezt az igényt jelenítette

¹ ESZLÁRY KÁROLY: *Az egyenesadók*. Budapest, 1938. (a továbbiakban: ESZLÁRY 1938.) 66. p.; Uő: *Kísérlet az adókezelés racionalizálására* (Pénzügyi jogi tanulmány). Kispest, 1939. (a továbbiakban: ESZLÁRY 1939.) 3. p.

² MARISKA VILMOS: *A magyar pénzügyi törvényisme kézikönyve*. Harmadik, teljesen átdolgozott kiadás. Franklin Társulat. Budapest, 1882. (MARISKA 1882.) 297. p.

meg az 1876. évi XV. tc., amely a közadók kezelésére, az állami bevételek biztosítására és az adózók kötelezettségeire az előző normáknál szigorúbb rendelkezéseket tartalmazott.

2. Az 1876. évi XV. tc.

A törvény az egyenes adók – korábban a pénzügyigazgatóságoknál összpontosított – igazgatását a törvényhatóságok területére decentralizálta, és az újonnan életbe léptetett adófelügyelői hatóságra ruházta. Legfontosabb célja, hogy az állami pénzügyi igazgatást a törvényhatóságok önigazgatásával és a községi szervekkel szorosabb kapcsolatba hozza. Ennek érdekében kiterjesztette a községi közegek adóügyi hatáskörét, egyidejűleg részletesen szabályozta a törvényhatósági tisztviselők adóhatósági mozgásterét. Azon adónemek esetén, melyeknél az adófizetők érdeke nem igényelte a bizottsági tárgyalást, a törvény az érdemi döntést – a királyi adófelügyelők ellenőrzése mellett – a községekre ruházta.

A törvény a községi közegek adókivetéseivel szemben a törvényhatósági közigazgatási bizottságokat fellebbezési joggal ruházta fel. A kivető bizottságok által megállapított adók esetében az újonnan szervezett, minden királyi adófelügyelői székhelyre telepített felszólamlási bizottságok kaptak fellebbezési jogot.³ Az ügymenet gyorsítása és a pénzügyminisztérium teendőinek csökkentése érdekében a többszörös felfolyamodás lehetséges eseteit radikálisan korlátozták. Az adók behajtását a korábbi költséges, és sok visszaélésre okot szolgáltató adóvégrehajtói intézmény mellőzésével, felelősség és ellenőrzés mellett, a községi és megyei tisztviselőkre bízta.

A Tisza Kálmán javaslata nyomán született törvény bevezette a királyi adófelügyelői rendszert, és az adóügyi koordinációt a közigazgatási bizottságokra bízta. A municipiumokat megtartani törekvő szemlélet nyomán az adók nyilvántartását és kezelését a községi és részben a törvényhatósági közegek kezébe adta. A törvény által életre hívott adófelügyelői intézmény nem oldhatta fel az öröklött kaotikus rendszer ellentmondásait. E szerv határozatait a közigazgatási bizottságokhoz lehetett fellebbezni. A bizottság előadója viszont éppen az adófelügyelő volt, akinek intézkedését a polgárok sérelmezték. Az ügydöntő testület fele a kormány által kinevezett tisztviselőkből állt, többségét adóügyben járatlan tagok képezték. A bizottságtól fellebbezett ügyekben végső fórumként a pénzügyminiszter döntött, „akinek suprema lex volt azon háztartás egyensúlya, mely eladósodva újabb és újabb deficitteel küzdött”⁴

Az adóügyi reformról Tóth Dezső a Jogtudományi Közlönyben a következőket írta: „Az 1876. évi XV. tc. az adókivetések elleni felszólalások egy részét, az adók és illetékek behajtása körül felmerülő panaszok elintézését továbbá – korlátozott mértékben – az adóleírást, és fizetési haladékok engedélyezését, s az adófelügyelőségek határozatait elleni felfolyamodások bírálatát a törvényhatósági bizottságokhoz utalta.” Ez a megold-

³ MARISKA 1882. 297. p.

⁴ Az 1881. évi szeptember 24-re hirdetett Országgyűlés Nyomtatványai. Képviselőház. Napló (a továbbiakban: KN 1883) XII. köt. 326. p. Lints Gyula felszólalása; MODER TIBOR: *Az 1883:XLIII. tc. a pénzügyi közigazgatási bíróságról*. Budapest, 1883. 3. p.

dás szerinte sok javulást hozott, „az előbb naponként tapasztalt méltatlan zaklatásokat” nagy részben megszüntette. Ez annak ellenére igaz, hogy a testület összetétele nem alkalmas a feladat ellátására. A hivatali tagok „más szakmában működnek, a választott tagok nem ismerik a szabályokat.”⁵

Az adók kivetése ellen, az adók és illetékek behajtása körüli sérelmek esetében, az adóleírás és fizetési haladék elutasítása esetén a közigazgatási bizottsághoz, egyes adónemek (keresetadó, bányaadó) esetében pedig az ekkor megalakított „felszólamlási bizottságokhoz” lehetett fellebbezni. Ezen utóbbi, területi szintű testület „állami” jellegű volt, hiszen elnökét és két tagját a pénzügyminiszter nevezte ki, csupán két tagját delegálták az érintett törvényhatóságok. Az említett fórumoktól harmadfokon szintén a pénzügyminiszterhez lehetett fordulni. A szabályozás előremutató volt abban a tekintetben, hogy számba vette az adóügy kezelése terén felmerülő konfliktusokat, azonban nem teremtett hatékony jogvédelmet, kizárta az anyagi érdekeikben sértett polgárok független bírósághoz fordulásának lehetőségét.

Tisza Kálmán első fontos pénzügyi tárgyú törvénye tehát nem gondoskodott az adózók érdekeinek hatékony közjogi védelméről. Rövid idő múlva nyilvánvaló lett, hogy az 1876. évi XV. tc. szabályozta adó-végrehajtási rendet is meg kell változtatni, igazságszabbá és hatékonyabbá kell tenni. A végrehajtó hatalom erősítésének szándéka azonban rendkívüli ellenállást váltott ki a közvéleményben és a tudományos életben egyaránt. Változtatásra pedig szükség volt, hiszen az adózók továbbra is ki voltak szolgáltatva a községi közegeknek, az adófelügyelőknek és a közigazgatási bizottságoknak.

II. Az egyenes adók kezelésének rendje 1882-ben

Az egyenes adók képezték a korabeli állami bevételünk harmadát, ez az arány a legmagasabb volt a korabeli Európában.⁶ Ezért a kivetés, a kezelés módja ebben a körben különösen érzékeny kérdés volt. A korabeli egyenes adók igazgatásában változatlanul a királyi adófelügyelőknek és a törvényhatósági közigazgatási bizottságoknak volt meghatározó szerepük.

A királyi adófelügyelő, ill. helyettese a törvényhatósági közigazgatási bizottság tagja, és egyben adóügyi előadója volt. Egyik legfontosabb feladata az egyenes adók kivetésére vonatkozó évenkénti előmunkálatok (az adókötelesek, az adótárgyak összeírása, a kirováshoz szükséges bevallások, egyéb kivetési adatok gyűjtése) teljesítése volt. Ezt követően készítette el az adókiszámítási javaslatokat a kereseti adó III. és IV. osztályára, a bányaadó, a tőkekamat és járadékadóra, valamint a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójára. A földadóval kapcsolatos évenként visszatérő feladata a kötelezettség sommás és adóközségenként megállapítása volt. Ő vetette ki a hadmentességi díjakat is.

Az adózók kérelmére első fokon fizetési halasztásokat engedélyezett a folyó adóra és illetékre, továbbá megállapította a ház-föld, a löfegyver és az I. osztályú keresetadó

⁵ TÓTH DEZSŐ: *A pénzügyi közigazgatási bíróság*. Jogtudományi Közlöny XVII. évf. 11. sz. 1882. március 17.

⁶ LUKÁCS 1876. 223. p.; MARISKA 1882. 298. p.

alóli mentességeket. Az új adóigazgatási szervezet vezetőjeként ellenőrizte, hogy a községi szervek az egyes adónemek kivetése, a kivetési adatok gyűjtése, az egyenes adók könyvelése, nyilvántartása és beszedése, továbbá az egyenes adók és ezek módjára beszedendő kincstári tartozások behatása terén megfelelően látják-e el feladataikat. Ezen túl ellenőrizte a szolgabírák adóügyi és adóbehajtó tevékenységét.⁷

A királyi adófelügyelő törvényi kötelessége volt az állami bevételek növelése. Tevékenységéről a pénzügyminiszternek számolt be, továbbá havonta jelentést tett a közigazgatási bizottságnak az általa képviselt igazgatási ág állapotáról. Ehhez a jelentéshez köteles volt az általa engedélyezett adófizetési halasztások és megállapított adómentességek jegyzékét mellékelni. A királyi adófelügyelő képviselte a kincstárt adóügyekben. Végzései elleni fellebbezésekről a pénzügyminiszter döntött.⁸ A hatásköréhez tartozó adóügyekben közvetlenül rendeleteket (mai kifejezéssel: utasításokat) intézhetett a járási szolgabírákhoz, a törvényhatósági joggal felruházott városok tanácsaihoz és adóhivatalaihoz, a rendezett tanácsú városok polgármestereihez, és adóhivatalaihoz, a nagy és kisközségek előljáróihoz, és jegyzőihöz, valamint a királyi adóhivatalokhoz.

Az 1876. évi VI. tc. alapján megalakult törvényhatósági közigazgatási bizottságok szintén fontos adóügyi teendőket láttak el. E tárgyú hatáskörükben gondoskodniuk kellett arról, hogy az adófelügyelő a községi közegek és járási szolgabírák adóügyi működését ellenőrizze. Jogorvoslati jellegű hatáskörében az adófelügyelő javaslatára megállapította a saját jogköréhez tartozó adóelengedéseket és törléseket. Az állami bevételek biztosítása érdekében bírságot szabott ki azokkal a hatósági személyekkel szemben, akik az illetékköteles ügyleteket nem jelentették be.⁹

A közigazgatási bíráskodás szempontjából külön figyelmet érdemel a közigazgatási bizottság fellebbviteli hatósági joga. Tisza Kálmán gyakran hivatkozott arra, hogy a közigazgatási jogvédelmet a végrehajtó apparátuson belül, többek között a közigazgatási bizottság révén célszerű kiépíteni, hiszen az állami érdeket Magyarországon egyedül így lehet biztosítani. A közigazgatási bizottság felülvizsgálati jogköre tárgyi értelemben széles volt. E testületnél lehetett jogorvoslatot kérni a községi közegek által összeállított, és az adófelügyelő által felülvizsgált adókivetések, továbbá a földadó, valamint a hadmentességi díj kivetése ellen. Ide lehetett benyújtani az adófelügyelő adó- és illetékfizetési halasztásokra és adómentességekre vonatkozó végzései elleni panaszokat. Ez a testület mentesíthette az adófelügyelő által kiszabott bírság alól a hadmentességi díjról szóló törvény megszegőit. A községi közegekre az adókönyvelés, a nyilvántartás, a beszedés, a beszállítás vagy adóbehajtás körüli hanyagság miatti, továbbá a szolgabíró (polgármester) vagy az adófelügyelő által kiszabott pénzbírságok elleni panaszokról is ez a fórum döntött.

Ha a közigazgatási bizottság az első fokon hozott határozatot jóváhagyta, az adózónak nem volt további jogorvoslati lehetősége. Ha viszont az adófelügyelő úgy vélte, hogy a közigazgatási bizottság határozata a fennálló törvényekbe vagy szabályokba ütközik, vagy az államkincstár érdekeit sérti, továbbá, ha a határozat az adókivetési tör-

⁷ MARISKA 1882. 37. p.; CSIZMADIA ANDOR: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976. 200. p.

⁸ MARISKA 1882. 38. p.

⁹ MARISKA 1882. 44. p.

vény szerint hivatalból fellebbezendő, a kérdéses ügyet „végeldöntés végett” még abban az esetben is a pénzügyminiszterhez kellett felterjeszteni, ha a közigazgatási bizottság határozata az elsőfokú végzéssel megegyezett. Az adófelügyelő köteles volt fellebbezési szándékát még az ülés alatt bejelenteni. A bizottsági határozat ellen részletesen indokolt írásbeli felterjesztést kellett készítenie, és azt az ügyre vonatkozó iratokkal együtt a közigazgatási bizottság elnökének át kellett adnia. A kérelmet a főispán terjesztette fel a minisztériumba.¹⁰

A fellebbezéshez mellékelni kellett a közigazgatási bizottság indokolt határozatát. Az ilyen fellebbezést 24 óra alatt kellett a pénzügyminiszterhez megküldeni (1876. évi VI. tc. 22. §). A szabályos kérelemmel megtámadott határozatot csak akkor lehetett végrehajtani, ha a pénzügyminiszter két hét alatt nem nyilatkozott, vagy a döntést helyben hagyta (1876. évi XV. tc. 7. §). A pénzügyminiszteri határozatokat közvetlenül a közigazgatási bizottsághoz intézték, melynek elnöke köteles volt azokat az adófelügyelőnek kiadni.

Az adófelügyelő a közigazgatási bizottság ülésein szavazati joggal rendelkezett. Akadályoztatása esetén, adóügyekben e hatáskör helyettesét illette. Nem gyakorolhatta jogát akkor, ha a testület az adófelügyelő végzéseit, vagy az ő elnöklete alatt eljáró fegyelmi bizottság ítéletei ellen benyújtott fellebbezéseket tárgyalta. A közigazgatási bizottság hatáskörébe tartozó olyan adóügyekben, melyekben a bizottság rendes ülésének kivárása a „kincstár nagy hátrányával” járt volna, az adófelügyelő a főispánt (fővárosban a főpolgármestert) rendkívüli ülés összehívására kérhette. Joga volt azt is indítványozni, hogy a főispán a bizottsági ülésen kívül saját hatáskörében intézkedjék (1876. évi VI. tc. 17-19. §§).

A közigazgatási bizottság hatáskörébe utalt, de tárgyalást nem igénylő felsőbb rendeletek és a bizottsági határozatok végrehajtása céljából szükséges részletes, vagy egyes esetekre vonatkozó adóügyi rendeleteket az adófelügyelő közvetlenül és saját aláírásával adta ki (1876. évi VI. tc. 23. §) Horvát-Szlavóniában, ahol nem alakultak közigazgatási bizottságok, a magyar testületek hatásköréhez tartozó adóügyeket részint az adófelügyelők, részint az országos pénzügyigazgatóságok látták el. A háziadó kivetése elleni panaszokat a társországokban 1883-ig sajátos, az 1868. évi XXII., és az 1870. évi LI. tc.-ben rögzített felszólamlási eljárás keretében bírálták el.¹¹

III. Az adókezelés és a jogvédelmi igény

Lukács Béla a képviselőház 1879. március 5-i ülésén éles hangon szólt a pénzügyi igazgatás zavarairól. A hazai pénzügyeink egyik legjobb ismerője¹² szerint „még súlyosabbá teszi a fennálló bajokat [...] hogy az adófizetőnek a pénzügyi közegek egyoldalú, a legtöbb esetben tisztán fiscalis eljárásával szemben, hogy úgy mondjam, önkényével, zsarolásaival szemben nincs semmi orvoslata. Tudjuk ugyanis, hogy adókezelési rendsze-

¹⁰ 1877. április 3-i, 5201. számú pénzügyminiszteri körrendelet.

¹¹ MARISKA 1882. 45. p.

¹² Vonatkozó művei: *Ausztria és Magyarország pénzügyei és adórendszere*. Budapest, 1876.; *A magyar pénzügyi igazgatás története*. Pesti Napló 24. évf. 93. sz. 1873. április 23.

rünk szerint adóügyekben a kivetés és végrehajtás körül felmerült panaszok, sérelmek és fellebbezések a pénzügyi közegek, utolsó sorban a pénzügyminisztérium által intézettek el.” A pénzügyminiszter másképpen ítélte meg a helyzetet: Hoffman Pál „adóügyi miseriákra” utaló interpellációjára azt válaszolta, hogy nincs különösebb baj, hiszen ha az illető adófizetők sértve érzik magukat az adókivetés, illetőleg az adófelügyelő eljárása által, ott vannak a törvény által meghatározott rendes fellebbezési fórumok.¹³

A földadót, a kereseti adó első és második osztályát, a házostály-és házbéradót, az általános jövedelmi pótagadót, a luxusadókat és a fegyveradót a községi alkalmazottak vették ki. A kivetéshez azonban szükség volt az adófelügyelőségek, tehát a kincstári szervek jóváhagyására. Az adófelügyelőségek a konkrét esetekben állást foglaltak, és utasításokat adtak ki az adókivetés módjára. Tehát már kivetésnél döntően a kincstári érdek, a kincstár képviselete dominált. A sérelmezett döntéssel szemben a megyei közigazgatási bizottsághoz lehetett fellebbezni, amelynek határozata ellen az adófelügyelőnek joga volt harmadik fórumhoz, a pénzügyminisztériumhoz fordulni, amely azután végérvényesen döntött. Hogy az adófelügyelőnek e tekintetben milyen tág jogköre volt, kitűnik abból, hogy a második fórum, a közigazgatási bizottság határozata ellen az adófizetőnek további fellebbezési jogot nem adtak, hanem köteles volt megnyugodni a közigazgatási bizottság határozatában. Az adófelügyelő azonban a közigazgatási bizottság határozatát megfellebbezhette a pénzügyminisztériumhoz, ha „a kincstár érdekeit sértve látja.”

„A pénzügyminisztérium a legtöbb esetben halomra dönti úgy az első, mint a második fórum határozatait; határoz egészen mást, -és a pénzügyminisztériumnak ezen dictuma ellenében az adófizető félnek semminemű jogi orvoslata többé.”¹⁴ A kereseti adó 3-ik és 4-ik osztályánál, a bányaadónál, a részvénytársulatok adójánál, a tőke és kamat adójánál az adó kivetésére vonatkozó javaslatot a kincstári tisztviselő, az adófelügyelő készítette el. Az első ügydöntő fórum az adókivető bizottság volt, amelynek elnökét és két tagját az adófelügyelő ajánlatára a pénzügyminiszter nevezte ki, további két tagját az alispán, illetőleg a polgármester delegálta. Már ezen első fórumnál a kincstár döntő szerepet kapott, hiszen a többség az ő kezében volt. Az adófelügyelő által tett adókivetési javaslatról tulajdonképpen azon három hivatalnok döntött, akik az adófelügyelő javaslatára lettek a bizottság tagjai.

Az adókivető bizottság határozata mindkét fél által fellebbezhető volt a felszólamlási bizottságokhoz, amelyek a második szintű fórumot képezték, s amelyeknek elnökeit a belügyminiszter nevezte ki, két tagját a pénzügyminiszter delegálta. A másik két tagot az illető törvényhatóságok választották. A kormányhatalom befolyása tehát itt is meghatározó volt.

Az adófizető a felszólamlási bizottság határozata ellen a pénzügyminisztériumhoz csak akkor fellebbezhetett, ha adóját a bizottság felemelte. Ilyen megkötés az adófelügyelő esetében nem volt: fellebbezhetett minden olyan esetben, amelyben például azt kellett eldönteni, hogy valamely jövedelem, vagy kereset képezheti-e a jövedelmi adó tárgyát, vagy hogy valamely részvénytársulatnál valamelyik bevétel a tiszta jövedelem-

¹³ KN-1878. III. köt. 1879. február 8-1879. március 5. 1878-78 (1878-III-384. p.).

¹⁴ LUKÁCS BÉLA KN-1878. III. köt. 1879. február 8-1879. március 5. 1878-78 (1878-III-383-384. p.).

ből levonandó-e vagy nem? Ezek mind olyan kérdések, amelyek arra ösztönöztek, hogy az adófelügyelő minél gyakrabban forduljon a felszólamlási bizottság határozata ellen a pénzügyminisztériumhoz.

A kincstár érdeke az adókivetés és behajtási eljárás egészében garantált, és túlbiztosított volt. Ez volt a helyzet a fizetési halasztásoknál is, ahol két határozat ellenében az adófizető félnek további fellebbezési lehetősége nem volt, azonban az állam képviselője mindig fellebbezhetett, a törvény szavai szerint: „valahányszor a kincstár érdekeit a hozott határozat által sértve látja.” Ez volt a helyzet az adóelengedéseknél is.

A közvetett adó-és illetékügyeket elsősorban az illeték-kiszabási hivatal intézte, második fórumként a pénzügyi igazgatóság, harmadik szinten a pénzügyminisztérium járt el. A többi közvetett adóknál szintén mindig a pénzügyi közegek képezték az ügyszint fórumokat; úgy, hogy a közvetett adóknál a polgároknak, az adófizetőknek még annyi befolyás sem volt megengedve, mint amennyi az egyenes adónemeknél biztosítva volt.¹⁵

A korabeli állami adóigazgatási szervezetünkben az állami és önkormányzati szervek rendszertelenül megállapított és összefonódó hatáskörrel rendelkeztek, ráadásul az egyes szervek különféle adónemekkel összefüggő hatásköre is minden összhang nélkül, különbözően alakult. Adóigazgatásunk és főleg adókezelésünk túlságosan decentralizált volt, a tényleges adókezelés a szakmailag kevésbé képzett önkormányzati szervek hatáskörébe tartozott. Adóigazgatás és az adókezelés technikailag is körülményes volt, a rendszer hatékonyságát tovább rontotta a jogi normák rendkívüli mennyisége, esetlegessége és hiányos publikáltsága. Kevés olyan szakember volt, aki az adókezelés egészét át tudta tekinteni.

Az adókezelés könyvelési rendje sem volt egyöntetű. A különféle adók kivetése különböző adóügyi orgánumok útján történt és e szervek működésében gyakran hiányzott az összhang. Az egyenes adók kivetésére vonatkozó rendelkezések adónemenként lényegesen eltértek egymástól. A közkötelezettségek elleni jogorvoslatokat különböző hatóságok bírálták el, amelyek működése szintén gyakran nélkülözte a kívánatos összhangot. Végül az adókezelés korabeli rendszere – különösen a községek szintjén – lehetővé tette, hogy a befolyó állami adójövedelmeket a rendeltetésüktől eltérő célokra használják.

*

Szapáry Gyula pénzügyminiszter a legfontosabb kormányzati teendőjének mégsem az egyenes adók körüli anomáliák megszüntetését, hanem az illeték-kiszabásnál, és az illeték körüli eljárásoknál tapasztalható visszaélések felszámolását tartotta. Úgy vélte, hogy az adókezelés ügyében nincs szükség átfogó törvényhozási intézkedésekre. Szerinte csupán az „egyes bajok, egyes hiányok” orvoslásáról kell gondoskodni, hiszen a törvényhatóságok, a községek előljárói és maguk a községek is „teljesítik azon kötelezettségeiket, a melyeket az 1875-iki törvények rájuk rónak.”

Az országos pénzügyek irányítója sokkal fontosabbnak tartotta viszont a közigazgatási bíráskodás ügyét. Erre szerinte is nagy súlyt kell fektetni, de figyelemmel kell lenni arra, hogy az adózók érdekének védelme mellett az államkincstár szempontjai is érvé-

¹⁵ LUKÁCS BÉLA KN-1878. III. köt. 1879. február 8-1879. március 5. 1878-78 (1878-III-387-384. p.).

nyesüljenek. A kormány azonban nem rögtönözhet, hiszen a közigazgatási bíróságot összhangba kell hozni egész közigazgatási szervezettel és pénzügyi jogi rendünkkel. A kormány eddigi óvatos politikáját azzal magyarázta, hogy a testület „komolyan véve a dolgot, alapos tanulmányozáshoz fogott, hogy a kellő előterjesztéseket megtehesse.”¹⁶ Nem is tehetett mást, hiszen a kormánypárti többség határozatban szólította fel miniszterelnökét a közigazgatási bíróság mielőbbi létrehozatalára.

---

¹⁶ SZAPÁRY GYULA felszólalása. KN-1878. III. köt. (1879. február 8-1879. márczius 5). 78. országos ülés márczius 5. 1879. 389. p.